

Reakce roztoku síranu měďnatého s amoniakem

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Vhodná cílová skupina	Žáci středních škol Žáci gymnázií
Tematické celky	Chemické reakce
Druh pokusu	Žákovský Demonstrační
Možná nebezpečí	Poleptání / potřísnění Mechanické poranění
Míra rizika ohrožení zdraví	Mírné riziko
Časová náročnost pokusu	15 minut

PRAKTICKÉ PROVEDENÍ POKUSU

Potřebné vybavení a pomůcky

Požadavky na pracovní místo	• Laboratoř• Stabilní pracovní stůl• Digestoř• Pracovní ták s vyvýšeným okrajem
Laboratorní pomůcky a přístroje	• skleněná vana
Havarijní a sanační prostředky	• Lékárnička• Hadr a úklidové prostředky

Reakce roztoku síranu měďnatého s amoniakem

Použité chemikálie nebo vznikající produkty			
Název látky	Vzorec	Nebezpečná vlastnost	Značky nebezpečnosti
Amoniak (vodný roztok)	$\text{NH}_3 + \text{aq}$	• Dráždivé nebo s narkotickými účinky • Žíravé a korozivní • Nebezpečné pro životní prostředí	
Síran tetraamin měďnatý	$\text{H}_{12}\text{CuN}_4\text{O}_4\text{S}$	• Dráždivé nebo s narkotickými účinky • Nebezpečné pro vodní prostředí	
Hydroxid měďnatý	$\text{Cu}(\text{OH})_2$	• Toxický • Žíravé a korozivní • Nebezpečné pro vodní prostředí	
Síran měďnatý	CuSO_4	• Žíravé a korozivní • Dráždivé nebo s narkotickými účinky	

Pokyny pro provedení pokusu

Pracovní postup	Do skleněné vany naplněné asi do 4/5 jejího objemu roztokem síranu měďnatého přikapáváme koncentrovaný roztok amoniaku.

Reakce roztoku síranu měďnatého s amoniakem

BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Pokyny pro bezpečné provedení pokusu

Potřebné ochranné pomůcky	✓ Pracovní obuv chránící před chemickými látkami✓ Ochranný oděv (plášť / zástěra)✓ Ochranné brýle✓ Rukavice z nitrilové pryže (vrstva 0,11 mm)
Práce s použitými látkami	Dodržovat na pracovním místě čistotu a pořádek. Použít pouze nezbytně nutné množství amoniaku. Zajistit řádné větrání laboratoře.
Používání laboratorních pomůcek a přístrojů	Jedná se o jednoduchý pokus bez nutnosti dalších pokynů pro použití pomůckového vybavení.
Práce s hořlavinami a plyny	Při tomto pokusu se nepoužívají hořlaviny ani technické plyny.
Likvidace odpadů	Směs po zreagování uložíme do uzavřené odpadní nádoby s příslušným bezpečnostním označením a necháme zlikvidovat specializovanou firmou.
Zakázané činnosti – VAROVÁNÍ	Po celou dobu laboratorní práce je zakázáno vzdalovat se z pracovního místa nebo se věnovat jiné činnosti, která by mohla odvádět pozornost. Zamezit kontaktu použitých látek s kůží a očima, nevdechovat jejich výpary. Je zakázáno provádět tento pokus alternativním způsobem nebo za použití jiného pomůckového vybavení, než jak je uvedeno v tomto metodickém listě.

Reakce roztoku síranu měďnatého s amoniakem

DIDAKTICKÁ ČÁST

Vysvětlení podstaty pokusu	Zásaditý roztok amoniaku reaguje se síranem měďnatým za vzniku světle modré sraženiny hydroxidu měďnatého. Hydroxid měďnatý následně reaguje s přebytkem roztoku amoniaku a vzniká fialový roztok síranu tetraamminměďnatého. Děje jsou popsány rovnicemi: $\text{Cu}^{2+}(\text{aq}) + 2 \text{OH}^{-}(\text{aq}) \rightarrow \text{Cu}(\text{OH})_2(\text{s})$ $\text{CuSO}_4 + 4 \text{NH}_3 \rightarrow [\text{Cu}(\text{NH}_3)_4]\text{SO}_4.$
Ověření správného provedení (výsledku)	V kyvetě vzniká nejprve světle modrá sraženina, která se dalším přidáváním roztoku amoniaku rozpouští za vzniku tmavě fialového roztoku.
Praktické souvislosti pokusu	Snadno realizovatelný názorný experiment lze využít při výkladu podstaty srážecích a komplexotvorných chemických reakcí.

Tento metodický list byl vytvořen v rámci řešení projektu TL02000226 "Evaluace postupů pro bezpečnou praktickou výuku chemie ve školách", který byl podpořen Technologickou agenturou ČR.

Bude-li tento chemický pokus proveden za dodržení všech výše uvedených pokynů, jedná se o bezpečný a didaktický ověřený postup ve smyslu normy ČSN 01 8003.

Další informace naleznete v online databázi e-BEDOX na <https://ebedox.cz/>

© Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze

© Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú.

© Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

Vytvořeno v roce 2022

